

аспірантури, докторантури необхідно передбачити чіткий порядок обрання за конкурсом.

Коваленко К.В.,
канд. юрид. наук, доцент кафедри
трудового та господарського права
Харківського національного університету
внутрішніх справ

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» затверджено Дисциплінарний статут Національної поліції України. З моменту набрання чинності ним буде визначатися сутність службової дисципліни в Національній поліції України, повноваження поліцейських та їхніх керівників з її додержання, види заохочень і дисциплінарних стягнень, а також порядок їх застосування та оскарження.¹

Сукупність правовідносин, що виникають при вирішенні питання стосовно дисциплінарної відповідальності за допущене порушення службової дисципліни (дисциплінарний проступок), охоплюється в кожному окремому випадку поняттям «дисциплінарне провадження».

Видиться, що можна погодитися з О.В. Нікіфоровим, який обстоює думку, що дисциплінарне провадження слід розглядати не тільки як певну діяльність, але і як систему юридичних норм, її регламентуючих. Це – норми, що регулюють порушення й розгляд справи про дисциплінарне правопорушення, винесення за результатами його розгляду правозастосовного акту, його перегляд і виконання.²

¹ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 54 – Ст. 1882.

² Никифоров А.В. Дисциплинарная ответственность сотрудников органов внутренних дел: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – Омский юридический институт, Омск, 1998. – С. 87.

Нормативна конструкція дисциплінарної відповідальності включає комплекс норм матеріального й процесуального права, що встановлюють санкції й інші примусові заходи, які підлягають застосуванню у випадку вчинення дисциплінарного проступку, порядок (процес) і послідовність реалізації цих заходів, а також норм, що визначають права й обов'язки особи, яка притягається до дисциплінарної відповідальності. У силу такого значення всяке застосування норм права державними органами і їхніми посадовими особами вимагає впорядкованості. Це й обумовлює наявність процесуальних норм, об'єктом регулювання яких служать процедурні відносини, що складаються в сфері діяльності по застосуванню норм про дисциплінарну відповідальність, тобто в рамках особливого різновиду юридичної процесуальної форми – дисциплінарного провадження.¹

На думку В.В. Богуцького та В.В. Мартиновського провадження – це вид процесуальної діяльності, врегульований законом порядок вирішення певної групи справ.² Ю.М. Полетаєвим під дисциплінарним провадженням розуміється сама процедура застосування заходів дисциплінарної відповідальності.³ Такої ж думки притримується Ю.А. Пильд.⁴ Ю.С. Адушкін визначає дисциплінарне провадження як процесуальну форму, зміст якої полягає в офіційній упорядкованій діяльності по вирішенню питання про дисциплінарну відповідальність.⁵ А.В. Пшонка робить справедливий висновок, що дисциплінарне провадження як комплекс взаємопов'язаних і взаємозумовлених процесуальних дій, вимагає високого ступеня правової і процедурно-процесуальної регламентації.⁶

¹ Бородин І. Дисциплінарна відповідальність та дисциплінарне провадження // Право України. – 2006. – №12. – С. 95 – 97.

² Богуцький В.В., Мартиновський В.В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення Навчальний посібник. – Харків: Вид-во «ФІНН», 2009. – С. 5.

³ Полетаев Ю.Н. Правопорядок и ответственность в трудовом праве: Учебное пособие. – М.: Проспект, 2001. – С. 121.

⁴ Пильд Ю.А. Дисциплинарная ответственность работников плавающего состава судов морского флота СССР: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Тартуский гос. ун-т. – Тарту, 1987. – С. 141.

⁵ Адушкин Ю.С. Дисциплинарное производство в СССР. – Саратов: Изд-во Саратун-та, 1986. – С. 3.

⁶ Пшонка А.В. Теоретичні та прикладні проблеми дисциплінарної відповідальності прокурорів: Монографія. – Х.: Право, 2007. – С. 102.

Дисциплінарний статут Національної поліції не містить визначення та не вживає такого терміну як «дисциплінарне провадження», що, на нашу думку, є суттєвим недоліком, оскільки, як і в юридичній літературі, так і в законотворчій практиці, широко застосовується такий термін, під яким слід розуміти урегульовану дисциплінарно-процесуальними нормами діяльність посадових осіб з вирішення індивідуально-конкретних справ, пов'язаних з порушенням норм службової дисципліни поліцейськими, з метою застосування й виконання заходів дисциплінарної відповідальності.

Розглядаючи дисциплінарне провадження як діяльність, що відбувається у формі правовідносин, необхідно визначити учасників цих правовідносин, тобто суб'єктів дисциплінарного провадження. На жаль, Дисциплінарний статут Національної поліції України не містить поняття «учасник дисциплінарного провадження». Презюмується, що такими виступають поліцейські.

Поліцейських за їх службовим становищем поділяють на керівників та підлеглих стосовно інших поліцейських. Керівник - це службова особа поліції, наділена правами та обов'язками з організації службової діяльності підлеглих їй поліцейських та інших працівників поліції і контролю за їхньою службовою діяльністю. Керівник, якому поліцейський підпорядкований за службою, у тому числі тимчасово, є прямим керівником для нього. Найближчий до підлеглого прямий керівник є безпосереднім керівником. Під час виконання службових обов'язків поліцейський підпорядковується лише своєму безпосередньому та прямому керівникові. Забороняється втручання в службову діяльність поліцейських особами, які не є їхніми прямими керівниками, крім випадків, визначених Конституцією та законами України. У разі спільного виконання службових обов'язків поліцейськими, які не підпорядковані один одному по службі, старшим вважається поліцейський, визначений безпосереднім керівником або який займає вищу посаду. Якщо поліцейські займають рівні посади, старший визначається за спеціальним званням.

Так чином, у дисциплінарному провадженні, з одного боку, бере участь особа, стосовно якої застосовуються правові міри дисциплінарного впливу, а з іншого – її керівники, що користуються наданою їм законом відповідно до займаної посади дисциплінарною владою. Цей висновок випливає зі ст. 3 Дисциплінарного статуту Національної поліції України, відповідно до якої керівник несе відповідальність за дотримання підлеглими службової дисципліни. Керівник зобов'язаний у разі виявлення порушення підлеглим службової дисципліни вжити заходів для припинення такого порушення та застосувати дисциплінарне стягнення до порушника або порушити клопотання про застосування стягнення уповноваженим керівником.

Суб'єкт дисциплінарної влади – посадова особа або орган, яких законодавство наділяє повноваженнями з порушення дисциплінарної справи, її розгляду та винесення по ній рішення. Керівник зобов'язаний забезпечити сприятливий стан морально-психологічного клімату в колективі, своєчасно вчиняти дії із запобігання порушенню службової дисципліни підлеглими та виникненню конфліктів між ними, контролювати дотримання підлеглими службової дисципліни, аналізувати її стан та об'єктивно доповідати про це безпосередньому керівникові, проводити профілактичну роботу із зміцнення службової дисципліни та запобігання вчиненню підлеглими правопорушень.

Керівник наділяється дисциплінарною владою державою, що визначає за допомогою законодавства його посадовий статус. Суб'єкт дисциплінарної влади реалізує свої повноваження від імені держави, оскільки дисциплінарна відповідальність поліцейського – це відповідальність не тільки перед другою стороною правовідносини, а й перед державою.

Слід погодитися з О.В. Нікіфоровим, який вважає, що в дисциплінарному провадженні можуть брати участь також потерпілий, тобто особа, якій дисциплінарним проступком заподіяна моральна, фізична або майнова шкода. Цілком припустимо, що в орбіту провадження можуть бути залучені також свідки,

різного роду спеціалісти, тобто особи, що володіють якими-небудь спеціальними пізнаннями, перекладачі та ін.¹

Виходячи із вищевикладеного, слід зазначити, що учасниками дисциплінарного провадження можуть бути не лише поліцейські (керівники та підлеглі стосовно інших поліцейських), а також інші особи (потерпілі, свідки, експерти, перекладачі, зацікавлені особи та ін.). Таким чином необхідно у Дисциплінарному статуті Національної поліції України визначити коло учасників дисциплінарного провадження, а також їх повноваження, що буде сприяти дотриманню принципу законності та не уможливить порушення їх прав.

Ковтун В.І.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБҐРУНТУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

Історія позитивних прав (rights of recipients) пронизана дискусіями про протистояння індивідуалізму та колективізму, держави та ринку, та пов'язаними з ними дихотоміями. Підвищення неоліберальної політики та практики одночасно з посиленням визнання економічних та соціальних прав являє собою головоломку.

Захисники ринкової системи стверджують, що тільки ринок і може зберегти максимальну свободу. В рамках ринкової системи ні один індивід не може направляти або обмежувати економічну діяльність іншого, так як вони завжди вільні у виборі власного бізнесу. Ідеологічні опоненти, вказували, що існування ринку може суперечити цілям суспільства. Багато соціальних реформаторів, котрі творили перші «держави загального добробуту», розглядали ринкову систему, засновану на егоїстичних інтересах окремих економічних агентів, що не відповідає

¹ Никифоров А.В. Дисциплинарная ответственность сотрудников органов внутренних дел: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – Омский юридический институт, Омск, 1998. – С. 96.